

Ingezonden brief – Opinie / Onderwijs

Tijdelijk besluit experiment meertalige dagopvang

https://www.internetconsultatie.nl/tijdelijk_besluit_experiment_meertalige_dagopvang

Geachte Minister Asscher,

Via internetconsultatie vraagt u om reacties op uw tijdelijk besluit voor een experiment in het kader van meertaligheid in de dagopvang en het peuterspeelzaalwerk. Graag geef ik u overwegingen mee die mij als taalkundige en als moeder van een tweetalig opgegroeid kind bezighouden in dit licht. Mijn kind is tweetalig Nederlands-Italiaans opgegroeid, niet met het Duits, Engels of Frans, de talen die het experiment betreffen.

Meertalig zijn, d.w.z. twee of meer talen min of meer goed beheersen, betekent verrijking en vergroting van toekomstige maatschappelijke kansen: dit behoeft geen argumenten meer. Een mondje van dit of dat spreken wordt in Nederland vaak als waardevol gezien. Het heeft veel landgenoten letterlijk en figuurlijk ver gebracht.

We weten ook dat het leren van een tweede taal met de leeftijd lastiger wordt. Vroeg starten heeft een groot voordeel. Het gaat spelenderwijs. Net als bij de moedertaal deduceert het jonge kind uit het aanbod de woorden en hun betekenissen, de grammaticale kenmerken en hun correcte gebruik. Een rijk aanbod is noodzakelijk, en oefening en bijsturing zijn dat evenzeer, thuis en in het onderwijs. Nog voor hij taal produceert kan de 7-maanden oude baby die opgroeit in een tweetalige omgeving niet alleen de twee talen onderscheiden, maar ook sneller keuzes maken dan zijn eentalige baby-vriend. Onderzoek uitgevoerd aan o.a. Anglia Ruskin University in Cambridge geeft inzicht in het functioneren van het jonge eentalige en tweetalige brein.

Terecht meent u, Minister, dat kinderen van jongs af aan de gelegenheid moet worden geboden om meertalig op te groeien: als niet vanaf de geboorte, dan toch vanaf de peuterspeelzaalleeftijd. Veel binnenshuis eentalig opgroeiende kinderen zullen overigens ook in opvanglocaties en op speelplaatsen in contact komen met anderstalige kinderen, en zo spelenderwijs meertalige ervaringen opdoen.

Nederland kent inmiddels een etnisch en linguïstisch diverse populatie. Hoeveel kinderen vanaf geboorte binnenshuis eentalig of meertalig opgroeien is echter onbekend. En of de eentalige groep Nederlands gebruikt in huis, of bijvoorbeeld het Engels, Turks of Farsi, ook dat is onbekend: de taalachtergrond wordt in Nederland niet geregistreerd. Consultatiebureaus vormen waarschijnlijk de meest betrouwbare bron.

Uw keuze om een experiment uit te laten voeren door naast het Nederlands ook het Engels aan te bieden in de kinderopvang is innovatief in het licht van de voordelen van vroege meertaligheid, alsook in het licht van de toenemende rol van het Engels in het latere onderwijs. Toch roepen vorm en inhoud van het experiment allerlei serieuze vragen op.

Niet alleen u, Minister van SZW, maar ook uw collega's bij OCW en VWS, hebben rekening te houden met het Verdrag voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, dat in 1995 in Nederland in werking is getreden. Dit Kinderrechtenverdrag dient ter bescherming en ondersteuning van de identiteit en ontwikkeling van het kind. Taal maakt hier vanzelfsprekend een onlosmakelijk deel van uit. Als kind opgroeiend in Nederland is het Standaardnederlands de taal die vanuit de overheid in allerlei vormen en gradaties aangeboden en versterkt dient te worden. Daarnaast gaat het om de eigen taal, die kan afwijken van het Standaardnederlands. Het is een schending van de Rechten van het Kind deze andere taal te negeren, als niet-

bestaand, of sterker, als obstakel te beschouwen. Deze eigen taal, of het nu het Engels, Nedersaksisch, Swahili of Sranantongo is, is een wezenlijk onderdeel van het opgroeiende kind, het vormt het primaire vehikel waarmee het zich cognitief en sociaal-emotioneel ontwikkelt. In het bijzonder Artikel 29 Onderwijsdoelstellingen van het Verdrag is hier van belang: *Het onderwijs dient te zijn gericht op de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, de talenten en de geestelijke en lichamelijke vermogens van elk kind. Onderwijs dient het kind voor te bereiden op een actief volwassen leven in een vrije samenleving en zal het kind respect bij brengen voor mensenrechten, voor zijn ouders, zijn culturele achtergrond, taal en waarden, en voor de culturele achtergrond van anderen.*

Het is innovatief om al bij 0-4 jarigen meertaligheid te bevorderen, maar waarom dan niet de aanwezige thuistalen als voorbeelden nemen van deze innovatie? In uw Ontwerpbesluit, Minister van SZW, repliceert u de pilot die in Amsterdam momenteel wordt uitgevoerd, een pilot die sterk is gekleurd door de wens van de gemeente om de stad aantrekkelijk te maken voor internationale ondernemers. Uw voorstel gaat over een landelijk experiment. Hoe staan uw collega's van VWS en OCW tegenover uw experiment, ten aanzien van het welzijn en de kennis- en identiteitsontwikkeling van het kind?

In uw ontwerpbesluit geeft u aan dat een deelnemende partij dagopvang verzorgd voor ten hoogste 50% van de openingstijd per jaar in een van de drie vreemde talen. Nu weet u dat de meeste kinderen in die leeftijd niet alle dagen van 8 tot 5 (of tot nog later) in de dagopvang verblijven. Het is dus denkbaar dat een kind slechts op de dinsdag en donderdag opvang geniet, en dat blijken precies de Engelstalige dagen te zijn. Of sterker, de ouders brengen het alleen op de dinsdag en donderdag *omdat* het dan het Engels krijgt – het Nederlands vinden zij namelijk 'niet zo nodig'. Uw collega van OCW zal hier niet blij mee zijn, gezien alle investeringen in de vroeg- en voorschoolse educatie, waar de focus juist op het inhalen of voorkomen van achterstanden Nederlands ligt. Voor de kinderen van uw internationale ondernemers telt het Nederlands niet?

Zou het niet echt innovatief zijn als een pilot wordt gedaan waarbij kennisuitbreiding van het Nederlands vooropstaat – met zeg, 75% aanbod aan *elk* kind-, aangevuld met kennismaking van allerlei andere talen? Een kwart van het taalaanbod is vrij: elke taal mag gezien, gehoord en gestimuleerd worden. Het zijn de talen van de kinderen die thuis een andere taal dan het Nederlands gebruiken. En het Engels kan als de internationale lingua franca van Nederland structureel aandacht krijgen, net als overigens het Duits, Frans, Spaans, Chinees... Gedurende 25% van de opvangtijd van elk kind gaat het om luisteren, praten, nadoen en spelen in en met andere talen dan het Nederlands. De opvang kan ervoor kiezen om elke donderdagmiddag een tekenfilm te laten zien in het Engels of Engelstalige liedjes te zingen, of elke dinsdagochtend ouders te laten voorlezen in hun thuistaal, om door de weken heen veeltalige woordplaten te maken samen met de leerlingen. En laten we dit experiment dan ook meten: de taalvaardigheid van het Nederlands en van de andere taal of talen op tweejarige leeftijd en op vierjarige, bij aanvang van groep 1 in het basisonderwijs.

Zo zal u, Minister, geen afbreuk doen aan de Rechten van het Kind, en tegelijkertijd van Nederland een meertalige én geïntegreerde democratie maken.

Karijn Helsloot, taalkundige
cjhelsloot@gmail.com